RASPOETIN

RUSSISCHE ONTHULLINGEN door Herman Theodor von Zancka. Geautoriseerde vertaling van Mevrouw D. Logeman—Van der Willigen

(Vervolg.)

Boven den hoofdingang van ons kantoor stond op een bord:

RUSSISCH-GRIEKSCHE WIJNHANDEL-COMPAGNIE.

PETERSBURG. ATHENE.

En op een gekleurd prospectus stond te lezen dat wij vooral Krimwijnen verkochten, Kaukasische-wijn en wijnen van de Grieksche eilanden.

Maar ik heb nooit gezien dat er iets anders dan Fransche champagne op ons kantoor gedronken werd

In 1911 maakte ik mijn intrede in het Russische informatie-wezen, of liever gezegd in de zoogen. veiligheidsafdeeling, de lijfwacht, de treurig beruchte Ohrana. De taak van de Ohrana heet te zijn om te waken over de veiligheid van den Czaar en den Staat. Maar in werkelijkheid beoogt de Ohrana een geheel zelfstandige egoïstische politiek onder den mooien dekmantel van de lijfwacht van den czaar. Toen ik bij de Ohrana in dienst kwam, heerschte er een zekere kalmte in de binnenlandsche politiek, tenminste uiterlijk.

De Russische regeering had eindelijk, na herhaaldelijk even onhandig als tactloos ingegrepen te hebben, de Doema er onder gekregen. Hoe dit eigenlijk is toegegaan, is maar al te goed bekend. Het hielp niets of de politie al een heele serie moorden arrangeerde op Russen van aanzien, waaronder de eerste minister Peter Arkadjevitj Stolypin, om het publiek schrik aan te jagen. Om een Doema te krijgen naar den wensch der leidende partij der grootvorsten, moest men de kiezers zelf in handen hebben.

Wij kunnen vrij zeker zeggen dat de Czaar persoonlijk niet wist hoe het eigenlijk toeging. De gouverneurs belastten zich met de verkiezing voor de Doema. In zoover men de sympathieën der stemgerechtigden beoordeelen kon volgens hun stand, weigerde men den vijanden der regeering hun stem. Indien de verkiezing, wat gemakkelijk genoeg gebeuren kon, toch niet het gewenschte resultaat had, werden de stembriefjes doodeenvoudig vervalscht. Heel eenvoudig, doodeenvoudig, maar practisch! De derde Doema was dan ook, zooals algemeen bekend is, een gehoorzaam werktuig in handen der regeering.

Toen dit gebeurd was en men dus op een zekere kalmte rekenen kon, — de ontelbare 'oodvonnissen en déportaties hadden er zeker ok wel het noodige toe bijgedragen, — kwam automatisch een onbedwingbare lust op om deel te nemen aan de buitenlandsche politiek, een lust die in Rusland nooit geheel sluimert, behalve wanneer binnenlandsche moeilijkheden, of de chronische geldnood, die deugd tot een noodzakelijkheid maken.

De beide Balkan-oorlogen waren er het gevolg van. Dat een nog vreeselijker oorlog er het gevolg niet van was, dat de wereldoorlog die nu sinds anderhalf jaar woedt, reeds toen niet uitgebroken is, berust behalve op natuurlijk een menigte andere factoren buiten Rusland, in geen geringe mate op het feit dat de partij der pacifisten in Rusland het won van de nooit rustende intrigues.

Zeer zeker, een wereldoorlog barst uit andere redenen los dan die welke ontstaan door het intrigeeren der hofkringen, en dat is natuurlijk meestal het geval. Maar, iemand die zooveel van dat intrigeeren gezien heeft als ik, kan niet anders dan erkennen dat een belachelijk toeval, een private opinie, een gril, een toevallig slecht gehumeurd zijn van een leidende persoonlijkheid van evenveel beteekenis kan zijn als de beraadslagingen van wijze staatslieden. Voltaire heeft gezegd dat niemand weet met hoe weinig wijsheid de wereld geregeerd wordt. En dat is waar. Wat mij betreft, mijn medewerking aan de Russische veiligheidspolitie heeft mij in de overtuiging gestaafd dat de meeste rijken, — in ieder geval het Russische, — bestuurd worden volgens de grillen van een onverantwoordelijk en belachelijk toeval.

Eens zeide Vladimir Alexandrovitj mij:

„Hebt u wel eens hooren spreken van bankier Rubinstein, Fjodor Germannovitj?" Op deze wijze had hij mijn Duitschen naam verrussischt.

„Neen," antwoordde ik, „dat wil zeggen den naam heb ik wel gehoord, maar ik weet niets van hem af. Is hij een Jood?"

„Ja, maar waarschijnlijk wel bekeerd, daar hij zoo goed hier in Petersburg ontvangen wordt."

„Dat komt misschien wel door zijn geld."

„Daar hebt u gelijk aan. De man representeert zonder twijfel zeer groote kapitalen. De vraag is nu maar welke. Uw taak is om zijn relaties hier in Petersburg uit te vinden, behalve de officieele."

„Hoe moet ik daarvoor te werk gaan?"

„Dat is uw zaak. Hier zijn twee honderd roebel en u kunt meer krijgen. Uiterlijk over veertien dagen moet u iets mee te deelen hebben."

Ik nam een paard om het huis waar de bankier woonde, de vesting die ik bestormen moest, in oogenschouw te nemen.

Het bleek een groot, elegant huis te zijn bij de Anglijskaja Naberesjnaja, schuin over de Petrus- en Paulusvesting.

Ik reed naar huis om de situatie te overdenken.

Mijn besluit was spoedig genomen. Ik zou als spion de vesting binnendringen door voor te wenden geïnteresseerd te zijn in een mijn in de Oostzee-provincies, voor de exploitatie waarvan mijn vrienden en ik buitenlandsch kapitaal noodig hadden. Ik was op de hoogte van de toestanden in Lijfland en kon hem dus de ware inlichtingen geven, indien hij mij begon te ondervragen. Maar ik stond ook aan het gevaar bloot dat hij onraad zou vermoeden, als ik mijn financieele plannen niet ernstig uiteenzette.

Ik besloot volgens de omstandigheden te handelen.

Maar het ging niet precies zooals ik verwacht had. De dvornik — de portier, — verklaarde dat de knecht gezegd had dat de bankier onder geen voorwendsel iemand, wien ook, ontving.

Ik haalde twee roebel uit mijn zak, die de man met kleine, slimme oogen bekeek.

„Het spijt mij zeer, Meneer, maar het is onmogelijk."

„Goed, maar kon ik zelf niet naar boven gaan om met den knecht te spreken?"

Ik kon natuurlijk wel naar boven gaan, maar er was nu eenmaal voor goed gezegd dat de bankier niet thuis was.

„Maar ik moest hem vandaag noodzakelijk spreken."

„Misschien behoort u tot diegenen die een speciale permissie hebben?" — Daar hadden we het. Ik was tevreden. Het was dus duidelijk dat de bankier iemand wachtte.

EEN MERKWAARDIGE VONDST.

In de nabijheid van Heerlen, n.l. op de terreinen, vroeger behoorende tot het kasteel „Haren" onder de gemeente Voerendaal (Zuid-Limburg), heeft men een interessante vondst gedaan. Tijdens de afgravingen van de klei, voor een aldaar te bouwen ringoven ten behoeve van de N.V. Eerste Nederlandsche kalkmaatschappij, ontdekte men een Romeinsch beeldhouwwerk, voorstellende een vrouwenkop (men veronderstelt Diana) en enkele bladfragmenten, alles uitstekend bewaard. Door verschillende professoren in de oudheidkunde werd vastgesteld, dat een en ander afkomstig is uit den Romeinschen tijd tusschen de 2e en 3e eeuw na Christus, en tevens dat een dergelijke vondst op Nederlandschen bodem nog niet werd gedaan.

Ik deed alsof ik zeer teleurgesteld was, gaf den dvornik de twee roebels en mompelde dat ik op een anderen dag terug zou komen om mijn geluk nog eens te probeeren.

Nadat ik gevraagd had, of het mogelijk zou zijn dat de bankier binnen de twee uur ontvangen kon en een ontkennend antwoord gekregen had, ging ik weg.

Daar de huizen aan de Engelsche kaai geen huizen over zich hebben, wist ik niet wat ik doen zou. Ik kon dus niet aan den overkant, zooals anders, gaan spionneeren wie er bij den bankier in en uit kwamen.

Na een tijd in een café nagedacht te hebben en verscheidene kopjes thee gedronken te hebben, kreeg ik ten slotte een idee.

Ik nam een isvostsjik naar ons kantoor, waar ik gelukkig Vladimir Alexandrovitj vond. Na eenig heen en weer telefoneeren, bezorgde hij mij wat ik noodig had, nl. 'n auto zonder chauffeur. Ik bracht den auto in beweging en gleed onhoorbaar naar de Engelsche kaai. Toen ik in de nabijheid van het huis van den bankier kwam, liet ik den auto tegen het troittoir aanglijden, vloekte en wierp mij op den grond om te onderzoeken wat er aan scheelde.

Er mankeerde in werkelijkheid niets aan den auto. Maar ik begon het eene rad van den ijzeren hefboom los te schroeven, lichtte met de lantaarn bij, vloekte en schroefde voort. Maar mijn lezers kunnen gerust zijn; ieder moertje dat ik losdraaide, draaide ik dadelijk weer vast. Anders was er kans geweest dat de heele boel in elkaar stortte, want ik heb heel weinig verstand van het mechanisme, niettegenstaande dat ik sinds mijn jeugd voor plezier altijd een goede chauffeur ben geweest.

Mijn plan schijnt misschien fantastisch, maar ik wilde van uit mijn ongemakkelijke uitkijkshoekje de komenden en gaanden spionneeren. Er is nooit veel passage in deze straat, die geen winkelstraat is. En als het geluk mij diende zou ik misschien wel een spoor ontdekken dat ik volgen kon. Zoodra ik iets „verdachts" opmerkte, zou ik mijn auto weer in orde hebben, en rekende er dan maar op dat zijn diensten wel noodig konden zijn.

Als het een samenkomst betrof, die werkelijk geheim gehouden moest worden, was het volstrekt niet onmogelijk dat de belanghebbenden hun eigen equipage liever achter de coulissen hielden. In Petersburg is het dikwijls maar het veiligste om zoo weinig mogelijk opzien te baren.

Ik had niet het minste vermoeden hoe alles zou afloopen, maar een agent, die tot iets goed wil zijn, moet voor niets terugdeinzen. Het komt er maar op aan om zich hals over kop in een chaos te werpen, snel en beslist te handelen. Het brutaalste slaagt gewoonlijk het best, dat kunnen mijn collega's, die in hetzelfde vak gewerkt hebben, bevestigen.

Feitelijk had ik zooveel niet te riskeeren. Als ik zin had kon ik immers van mijn plan afzien, en als zij mij een adres gaven in een gedeelte van Petersburg dat ik niet kende, kon ik den auto weer defect laten worden. Het is trouwens bekend genoeg dat de Petersburgsche chauffeurs maar een zeer beperkte kennis van hun stad hebben.

Ik moest heel lang wachten. Juist deze lange uren wachten zijn het ergst voor politieagenten als wij. Dan vervloekt men het bestaan en wenscht men zich naar een andere hel, welke ook, als het deze maar niet is. Alleen in romans en op het tooneel verschijnen de handelende personen altijd direct zonder pauze. Ik geloof dat ik drie uur gewacht had, — ik zag dat heel het huis verlicht was, zoodat er zeker een feest was, — toen de dvornik diep nijgend de deur opende voor een jongen man en een jonge dame, beiden in het bont. De jonge man bleef even op de trap stil staan om een sigaret aan te steken, zoodat ik zijn gelaat kon zien: een bleek, voornaam, overmoedig profiel met een kleine, slappe, eenigszins gekrulde snor. De dame kon ik niet zien, maar ik hoorde haar roepen:

„O, daar staat juist een auto, roep dien eens!"

De jonge man naderde en in den glans van de lantaarn onderscheidde ik een bizonder kostbaren ring die aan zijn rechter wijsvinger flitste, zooals alleen echte ringen schitteren kunnen.

„Maar die is defect," zeide hij.

„Eén oogenblik Uwe genade," zeide ik.

Misschien was er iets in mijn accent dathem verbaasde, want zonder een woord te zeggen draaide hij zich dadelijk om.

„Waar staan onze rijtuigen?" vroeg de dame in den pels.

„Bij de Kasanskaja."

„Zoo ver?"

„Wees gerust, Sofia Andrejevna, ik zal u wel naar huis brengen," antwoordde hij onder het voorbijgaan, en op hetzelfde oogenblik zag ik hoe hij zijn gitzwarte oogen met een verleidelijken glimlach op haar richtte.

Zij beantwoordde den blik.

Zoodra zij den hoek omwaren, bracht ik den auto aan den gang en haastte mij naar de Kasanskaja Kathedraal. Maar daar was het met mijn tocht gedaan. Ik ontdekte geen enkel rijtuig, en evenmin een spoor van de twee menschen, die ik op de Engelsche kaai gezien had.

Ik had niets anders te doen dan naar huis te gaan en den volgenden dag aan Vladimir Jakimoff te rapporteeren wat ik gezien had.

Hij luisterde aandachtig en blijkbaar met belangstelling naar mijn simpel rapport. Toen ging hij zijn kamer in om te telefoneeren. Kort daarop kwam hij terug en zeide:

„Fjodor Germanovitj, u behoeft zich niet verder met bankier Rubinstein bezig te houden."

Ik wist wat dat beteekende. Het is regel bij de Russische veiligheidspolitie om een agent niet al te diep in een zaak te laten doordringen, maar verschillende personen er voor aan het werk te zetten, opdat niemand te veel zal zien. Maar dien keer gaf het niet veel of hij er mij al buiten wilde houden. Zonder dat hij het wist, informeerde ik naar de twee personen die ik voor het huis van Rubinstein op de Anglijkaja gezien had.

Het was Kyrill, de grootvorst en de bekende eerste balletdanseres aan het keizerlijke ballet, Sofia Andrejevna Sjuvalova, en de vroegere barones von Sass.

De zaak zat als volgt in elkaar:

Rubinstein, de bankier, vertegenwoordigde een groot financieel consortium in Frankrijk, dat o.a. door de Crédit Lyonnais zelf gesteund werd. De zichtbare leden van dat consortium waren bekende Franschen.

De onzichtbare waren Duitsche joden, die achter de coulissen, d.w.z. in Zwitserland per telegraaf de allerbelangrijkste financieele operaties dirigeerden.

Deze heeren interesseerden zich voor Kopermijnen in Klein-Azië, voor Salpetermijnen in Siebenbürgen enz. enz. Maar misschien interesseerden zij zich wel het allermeest voor zekere staalfabrieken in het Duitsche Ruhrgebied.

Nu zijn de menschen uit de hoogere financieele wereld lieden die eerder dan iemand anders van de politieke gebeurtenissen op de hoogte zijn. De Balkanoorlog was hun reeds bekend, tenminste reeds gewenscht en voorzien. Rubinstein, de bankier was ter plaatse om de chances voor een oorlog te onderzoeken.